

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI**

QARSHI MUHANDISLIK – IQTISODIYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:

№ 456
2022-yil "29" 08

O'ZBEK TILINING SOHADA QO'LLANISHI

fani

SILLABUSI

Bilim sohasi: 400 000 –Biznes, boshqarish va huquq

Ta'lim sohasi: 410 000 –Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60410100–Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoqlar bo'yicha)

Ta'lim yo'nalishi : 60410400– Moliya va moliyaviy texnologiyalar

Ta'lim yo'nalishi :60410500– Bank ishi va audit

QARSHI-2022

Fan sillabusi namunaviy o'quv dasturi (QMIIrektori tomonidan 2022-yil 28-iyunda tasdiqlangan № 11-sonli Institut Kengashi qarori bilan tasdiqlangan) va o'quv rejasini asosida tuzildi.

Tuzuvchi: M.T.Axmedova "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasini

o'qituvchisi

Taqrizchilar:

Jabborov X. J. – QarDU "O'zbek tilshunosligi" kafedrasini professori, f.f.d.

Aminova Z. P. – QarMII "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasini dotsenti, p.f.n.

Fan sillabusi "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasining 2022-yil 24.08.2022-yil 1-son yig'ilishida ma'qullangan hamda Institut Uslubiy kengashining 2022-yil 1-son yig'ilishidagi 1-son yig'ilishi qarori bilan o'quv jarayonida foydalanishga tavsiya etilgan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i _____ dots. Sh. Turdiyev

Kafedra mudiri _____ dots. O. Begimov

"O'ZBEK TILINING SOHADA QO'LLANISHI" FANI

SILLABUSI

Fan (modul) kodi 336AULF14104	O'quv yili 2022-2023	Semestr 2	ECTS krediti 4
Fan (modul) turi Majburiy	Ta'lim tili o'zbek		Haftalik dars soati 2
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim	Jami yuklama
O'zbek tilining sohada qo'llanishi	30	90	120

O'QITUVCHI HAQIDA MA'LUMOT

Kafedra nomi O'qituvchi	O'zbek tili va adabiyoti	
	F.I.Sh.	Telefon nomeri e-mail
Ma'ruzachi		
Amaliy mashg'ulot	Ahmedova Mahliyo Toshtemirovna	+998903423130 m.axmedova@gmail.com
Laboratoriya mashg'uloti		

I. Fanning mazmuni

"O'zbek tilining sohada qo'llanishi" fani nofilologik oliy o'quv yurtlari barcha ta'lim yo'nalishlari bo'yicha birinchi kursga mo'ljallangan bo'lib (1-semestr), egallashlari lozim bo'lgan bilim, ko'nikma, malaka, madaniy dunyoqarashning zaruriy me'yorni asoslovchi fanlardan biridir.

Mustaqil davlatimizda o'zbek tilining ijtimoiy mavqeyi tobora ortib borayotganligi, lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosi va imlo qoidalarining joriy etilganligi, ish yuritishda to'liq davlat tiliga o'tilayotganligi barcha mutaxassislarining millatidan qat'iy nazar, o'zbek tilini puxta egallashlarini taqozo etmoqda. Shuningdek, uzluksiz ta'limning barcha bosqichlarida, jumladan, oliy o'quv yurtlarining o'qish boshqa tilda olib borilayotgan guruhlarida ham o'zbek tilini o'rganish yo'lga qo'yildi. Shunga ko'ra, oliy o'quv yurtlarida o'zbek tilining sohalarida qo'llanishi kursi o'qitiladi.

II. Fanning maqsadi:

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarning o'zbek tilida soha bo'yicha nutqiy kompetentligini oshirish; mutaxassislikka oid og'zaki va yozma nutqida sohaviy terminlarni samarali qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish, talabalarga soha bo'yicha egallagan bilimlarni yozma va og'zaki ravishda o'zbek tilida ifoda etish malakalarini takomillashtirish; sohada qo'llanadigan terminlar, asosiy tushunchalar va soha doirasida qo'llaniladigan hujjatlarining rasmiylashtirilishini ta'minlash, nutq uslublari, xususan, sohada ilmiy va rasmiy uslub imkoniyatlaridan foydalanish hamda ularni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilish. Talabalarning o'zbek tilidan yozma nutqini takomillashtirish va savodxonlikni oshirish.

III. Ta'lim berish natijalari :

Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- o'zbek tili imkoniyatlaridan amalda to'g'ri foydalanish kompetentsiyasiga, o'zbek tilining sohada qo'llash bo'yicha tasavvur va bilimiga ega bo'lishi;
- o'zbek tilida sohaga oid oid atamalarini tushunish, ularni mutaxassisligi mavzusidagi muloqotda mustaqil qo'llay olish jarayonlarining xususiyatlarini bilish va ulardan foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishi;
- sohaga oid matnlar bilan o'zbek tilida tanishish, matn tuzish, uni tahlil va tahrir qilish, sohaviy hujjatlarini tayyorlash va rasmiylashtirish, kasbiy muloqot yuritish ko'nikmalariga ega bo'lish, tizimli tahlil qilish malakasiga ega bo'lishi kerak.

IV. Ta'lim texnologiyalari va uslublari:

- topshiriqlar asosida amaliy ish;
- jarayonga yo'naltirilgan ta'lim;
- bahs munozara;
- loyihalar ustida ishlash;
- mustaqil o'rganish;
- taqdimot;
- yozma portfolioni tuzish;
- savol-javob suhbatlari;
- rolli o'yinlar;
- amaliy mashg'ulotlar.

V. Amaliy mashg'ulot mazmuni :

№	Mavzular	Amaliy mashg'ulot rejasi	Soati
1.	Mavzu: "O'zbek tilining sohada qo'llanishi" fanini o'qitishning maqsad va vazifalari.	Tilning jamiyatda tutgan o'ri. Til va nutq. Til - tafakkur, til va madaniyat munosabati.	2
2.	Mavzu: O'zbek tili – davlat tili.	"Davlat tili" tushunchasi. Davlat tili haqidagi hujjatlar va ularning mazmun-mohiyati.	2
3.	Mavzu: Til va yozuv.	Yozuv haqida umumiy tushuncha. O'zbek yozuvlari tarixi. O'zbek yozuvlarining rivojlanish bosqichlari.	
4.	Mavzu: O'zbek adabiy tili me'yorlari.	Talaffuz me'yorlari. Orfografik, orfoepik me'yorlar. So'z yasash me'yorlari. Morfologik va sintaktik me'yorlar.	2
5.	Mavzu: O'zbek tilining asosiy imlo qoidalar.	Asos va qo'shimchalari imlosi. Qo'shib yozish. Ajratib yozish. Chiziqcha bilan yozish. Bosh harflar imlosi.	2
6.	Mavzu: Sohaga doir matnlarda belgilarning qo'llanishi	Nuqta, so'roq va undov belgilarining qo'llanishi. Ikki nuqta va ko'p nuqtaning qo'llanishi. Vergul va nuqtali vergulning qo'llanishi. Tire, qavs va qo'shtirmoqning qo'llanishi.	2
7.	Mavzu: O'zbek tilini lersikologiyasi.	So'z - leksikologiyaning o'rganish obyekti sifatida. So'zlardagi bir ma'nolilik va ko'p ma'nolilik. So'zlarning shakl va ma'no munosabatiga ko'ra turlari. Ijtimoiy leksika. Sohaviy leksika. O'zbek tilining leksik qatlamlari.	2
8.	Mavzu: Adabiy nutq va uning uslublari.	So'zlashuv uslubi. Badiiy uslub. Ommabop uslub. Rasmiy-idoraviy uslub. Ilmiy uslub.	2
9.	Mavzu: Til va terminologiya.	O'zbek terminologiyasining taraqqiyot bosqichlari. Tilning lug'at tarkibi.	2
10	Mavzu: O'zbek tili leksikografiyasi.	Umumiy va maxsus lug'atlar. Akademik, ommabop va o'quv lug'atlari. Sohaviy lug'atlar va ularda terminlarning qo'llanishi.	2

VI. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar:

№	Mavzular nomi	soat
1.	O'zbekiston Respublikasining "Davlat tili haqida"gi qonunlari hamda "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi" kabi davlat hujjatlarida o'zbek tilini Davlat tili sifatida o'qitish masalalari bo'yicha ma'lumot to'plash.	2
2.	O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni bilan tanishish asosida qisqacha yozma sharh tayyorlash.	2
3.	2020 – 2030-yillarda o'zbek tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashirish Konsipsiyasini o'rganish asosida qisqa sharh tayyorlash.	2
4.	O'zbek tili imlo qoidalar.	2
5.	O'zbek tili leksikologiyasi.	2
6.	So'zlarning shakl va ma'no munosabatiga ko'ra turlari.	2
7.	O'zbek tilining leksik qatlamlari.	2
8.	Tilning lug'at tarkibi.	2
9.	Til va terminologiya.	2
10.	O'zbek tili leksikografiyasi.	2
11.	Terminlarning yasashi.	2
12.	Matn va uning turlari. Mikro matn va makro matn.	2
13.	Adabiy nutq va uning uslublari.	2
14.	Publitsistik uslub va uning qo'llanish xususiyatlari.	2
15.	Ilmiy uslub va uning xususiyatlari.	2
16.	Soha bo'yicha belgilangan mavzu asosida ilmiy tadqiqot olib borish jarayonlari.	4
17.	Dastlabki ilmiy tadqiqot yozish.	4
18.	Maqola va uning turlari.	4
19.	Rasmiy – idoraviy uslub va uning uslubiy xususiyatlari.	4
20.	Sohaga oid hujjatlar va ularning rasmiylashtirish xususiyatlari.	4
21.	Nutq va adabiy me'yori.	4
22.	Tashkiliy hujjatlar va uning turlari.	4
23.	Farmoyish hujjatlar va ularning turlari.	4
24.	Ma'lumot-axborot hujjatlar va ularning turlari.	4
25.	Xizmat yozishmalari.	4
26.	Me'yoriy tushunchasi.	4
27.	Mutaxassis nutqining to'g'riligi va aniqligi.	4
28.	Mutaxassis nutqining mantiqligi va sofligi.	4
29.	Sohada o'zbek tilida muloqot va kommunikatsiya jarayoni.	4
30.	Kasbiy muloqot jarayoni.	4
Jami		90 s

11.	Mavzu: Sohaviy terminlarning yasalishi.	Sohaviy terminlarni qo'llash xususiyatlari. Sohaviy terminlarning yasalishi. Morfologik, semantik va sintaktik usullarda terminlar yasalishi. Sohaga oid qisqartmalar.	2
12.	Mavzu: Soha doirasiga belgilangan mavzu asosida ilmiy tadqiqot olib borish jarayonlari.	Soha doirasiga belgilangan mavzu asosida ilmiy tadqiqot olib borish jarayonlari. Maqola, tezis, taqriz, annotatsiya, rezyume matniga qo'yiladigan talablar.	2
13.	Mavzu: Dastlabki ilmiy tadqiqotlarda adabiy til me'yori.	Dastlabki, ilmiy tadqiqot yozish. Ilmiy tadqiqotning tarkibiy qismlari va ularning adabiy til me'yori: kirish, asosiy qism, xulosa, adabiyotlar, perefaza (havola, iqtibos, sitata, abzats).	2
14.	Mavzu: Matn va uning turlari. Sohaga oid matnlar ustida ishlash.	Matn turlari. Ilmiy va ilmiy-ommabor matnlar. Mikro matn va makro matn. Ixtisoslikka oid ilmiy matnlarda sohaviy terminlar. Matnlar qisqartirish va kengaytirish yo'llari. Matn tahriri va tahlili.	2
15.	Mavzu: Rasmiy uslubga xos xususiyatlar.	Tashkiliy hujjatlar, ularning zarur qismlari. Farmoyish hujjatlarining turlari. Farmoyish hujjatlarini sohalarida qo'llash xususiyatlari. Ma'lumot-axborot hujjatlarining turlari. Ma'lumot-axborot hujjatlarini yuritish tartibi va qo'llash xususiyatlari.	2
Jami			30 s

VII. Talabalar bilimini baholash mezonlari va kreditlarni olish uchun talablar

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha amaliy ko'nikmalar hosil qilish va o'zlashtirish mashg'ulotlarga to'liq ishtirok etish va modul platformasi orqali topshiriqlarni bajarish natijasida nazorat qilinadi.

Mustaqil ta'lim mavzulari modul platformasi orqali berilgan mavzular bo'yicha topshiriqlarni bajarish (test, referat va boshqa usullarda) bajariladi.

Fan bo'yicha talabalar test usulida oraliq nazorat va og'zaki (yoki test) usulida yakuniy nazorat topshiriladi.

Talabalar bilimni O'zbekiston Respublikasi O'QMTVning 2018-yil 9-avgustdagi 9-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risidagi Nizom" asosida baholanadi.

Talabalar bilimni quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

Talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho; talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho; talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda - 2 (qoniqsiz) baho bilan baholanadi.

Yakuniy nazorat turini o'tkazish va mazkur nazorat turi bo'yicha talabaning bilimini baholash o'quv mashg'ulotlarini olib bormagan professor-o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

Fan dasturida berilgan baholash mezonlari asosida fanni o'zlashtirgan talabalarga tegishli ta'lim yo'nalishi (magistratura mutaxassisligi) o'quv rejasida ushbu fanga ko'rsatilgan kredit beriladi.

VIII. O'quv adabiyotlari hamda Internet axborot manbalari.

Asosiy adabiyot:

1. Qung'urov R., Begmatov E., Tojiev Y. Nutq madaniyati va uslubi. Toshkent. 1992 yil
2. Muhiddinova X., Salisheva Z., Po'latova X. O'zbek tili (Oliy ta'lim muassasalari rus guruhlar uchun darslik). Toshkent. 2012
3. Хусанов Н., Хужакулова Р., Дилмурдова И. Ўзбек тили (Ўқув қўлланма) 2020
4. Aminov M., Madvaliyev A., Mahkamov N., Maxmudov N. Ish yuritish. Toshkent. 2003.

Qo'shimcha adabiyot:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 -yil 21-oktabrdagi "O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqei tubdan oshirish chora tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5850-son qarori.
2. O'zbekiston Respublikasining Prezidentining 2020-yil 29-yanvardagi "O'zbekiston respublikasi vazirlari mahkamasi huzuridagi atamalar komissiyasining faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-40-son qarori.
3. Husanov N., Husanova M., Xo'jaqulova R., Yusupov E. "Iqtisodiyotda texnik yozuv". T. "Fan va texnologiya markazi", 2012. 152 b.
4. Ahmedova M.X., Gayubova K.A. "O'zbek tili". T. TATU. "Aloqachi" 2019.
5. O'zbek tilining izohli lug'ati (5 jildli). – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2020.
6. Sohaviy lug'atlar.

Axborot manbalari:

1. <http://sahifa.uz/uzbeksko-russkij-aspx-Uzbeksko-russkiy-perevodchik>.
2. <http://library.ziyounet.uz/> - ta'lim portali

VIII. Baholash

Fanning yakuniy bahosi uchta yo'nalishdagi baholarga asoslanadi:

(1) Dars mashg'ulotlariga tayyorgarlik va faol iishtirok etish (10%). Talabalar dars boshlanishidan oldin onlayn o'quv materiallari bilan tanishgan bo'lishlari talab etiladi.

(2) Auditoriyadagi mashg'ulotlar (10%).

Har bir amaliyot mashg'ulot bo'yicha topshiriqlar dars mashg'ulotiga qadar bajarilib topshirilishi lozim (10%).

(3) Yakuniy baholash (80%) (Baholash turi, vaqti va mezonlari)

Talabalar bilimini baholash tizimi.

- A (93-100)
- A- (86-92)
- B+ (82-85)
- B (77-81)
- B- (71-76)
- C+ (67-70)
- C (60-66)
- C- (56-59)
- D (55-50)
- E (0-49)